

Ukrajina – sedanji geostrateški položaj in njegove možne implikacije -

študija primera krize

1

Vse dosedanje ukrajinske države

- 882. leta – Kijevskaja Rus
- 1199. leta - Kraljevina Galicija in Volinija
- 1649. leta - Zaporožkaja Sič
- 1917. leta - Ukrajinska nacionalna republika
- 1918. leta – Zahodno-ukrajinska republika
- 1919. leta – Ukrajinska SSR
- 1938. leta Karpato- Ukrajina
- 1939. leta - sovjetska aneksija zahodne Ukrajine
- 1941. leta – razglasitev ukrajinske neodvisnosti
- po vojni od 1954. leta vključi tudi Krim
- 1991. leta – Republika Ukrajina (RU)
- 2014 – RU ostane brez Krima

v obeh svetovnih vojnah se Ukrajinci borijo na obeh straneh

stalnica: nastanek in obstoj ukrajinske države – kot dela Evrazije - sta bila vedno odvisna od strateškega razmerja sil v Evropi in v Aziji ter od vpletanja sosednjih večjih vojaško močnejših držav

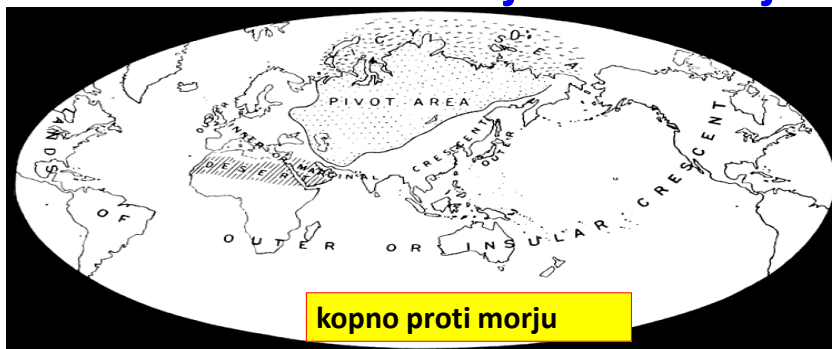
2

Geopolitično ozadje „revolucije“ (rušenja Janukovičeve vlade) v Ukrajini ?

- razhajanja opazovalcev in analitikov okoli tega ali je v ospredju sedanje krize nezadovoljstvo množic s korupcijo, gospodarsko krizo, nezaposlenostjo, ali pa je v ospredju dvoboj med zunanji silami, ki stojijo za dogodki, ki so jih pripravile in sprožile
- Proxy war – proxy warriors
- zunanji vpliv poudarjajo tisti, ki se sklicujejo na Natovo doktrino širjenja proti vzhodu in navajajo, da je Ukrajina bila izbrana samo zato, ker je „najšibkejši člen med bivšimi sovjetskimi republikami“, ter da je pravzaprav končni cilj širjenja Nata udar od znotraj na Rusijo

„revolucija“ kot boj za oblast med ukrajinskimi oligarhi ?

Reanimacija ideje Halforda Mackinderja o Heartlandu v tretjem tisočletju ?

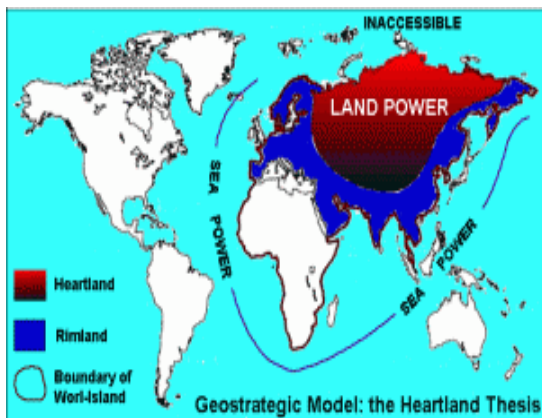
kopno proti morju

- Later, in 1919, Mackinder summarised his theory as:
- **"Who rules East Europe commands the Heartland;**
- **who rules the Heartland commands the World-Island;**
- **who rules the World-Island controls the world."**
- (Mackinder, Democratic Ideals and Reality, p. 194)

Spykmanova doktrina o Rimlandu kot negacija Mackinderjeve doktrine

Nicholas Spykman:
Who controls the
Rimland,
rules Eurasia;
Who rules Eurasia -
controls the destinies of
the world.

Ali so vojne v Koreji,
Vietnamu, Libiji, Siriji, Iraku,
Libiji, Afganistanu, na
Balkanu, na Kavkazu,
vključno z „barvnimi
revolucijami“ – „vojne za
nadzor nad Rimlandom“ ?

morje proti kopnemu

5

„Kooperativna mirotvorna utopija“ prof. Kitsikisa kot antiteza (1974. leta) ?

vmesna regija v prostoru med EU in Natom in Vzhodom poteka od
Jadrana do reke Ind in vključuje zahodno (grško-turško, izraelsko,
palestinsko, sirijsko) in vzhodno konfederacijo (Iran, šiitski Irak,
Afganistan)

6

Ukrajina – „geopolitični center evrazijskega prostora“ ?

„Bitka za Evrazijo“ ?

Evrazija – največja celina na svetu
- Evrazija - „geopolitična os sveta“
- 75% svetovnega prebivalstva
- 60% WGDP
- ¾ svetovnih energetskega virov

vmesni položaj med EU, Natom in Rusko federacijo ter ODKB (Taškentski pakt- CSTO), Evrazijsko ekonomsko Unijo (EurAsEC) in SCO

razdalje:
Lj-Mesina =
Lj. Ukrajina
Kijev-Moskva 800 km
Kijev-Trst 1200 km
Trst-Carigrad 1200 km
Kijev-Grozni 1200 km
Krim-Bospor 500 km

centralni položaj na Črnem morju

Srednji vzhod

7

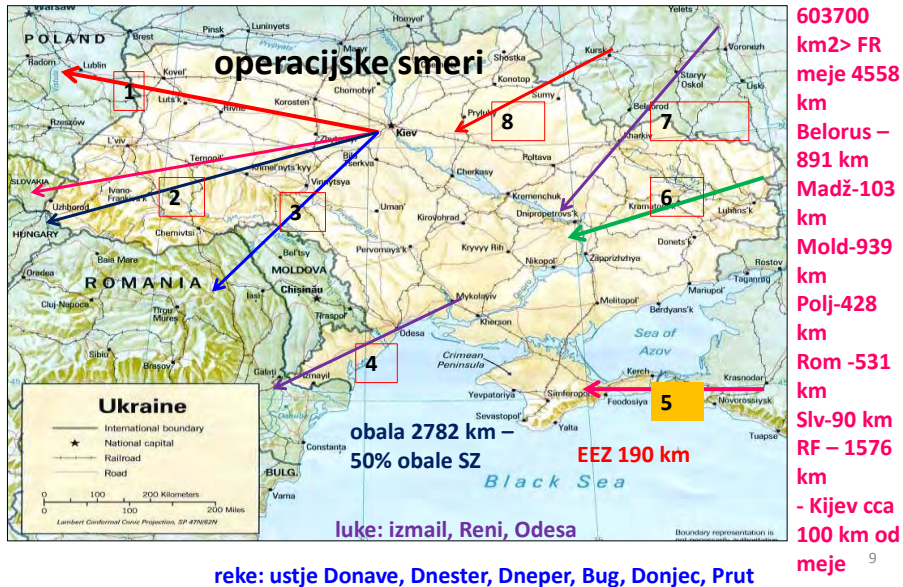
Na prostoru Ukrajine se v tretjem tisočletju križajo doktrine in koncepti:

- doktrina širjenja Nata in EU proti vzhodu
- če se Nato razširi na Ukrajino - nadzoruje ½ obale Črnega morja in dobi operacijsko temeljišče za nadzor južne Rusije in Kavkaza – „južni krak klešč“?
- ruska triada (ICBM, SLBM, SBA) bi v tem primeru – zaradi predolgega odziva – bila oslABLJENA ali onemogočena
- obenem bi globalni sistem ABM ZDA bil premaknjen na vzhod
- doktrina zaščite ruske diaspore v „bližnjem zarubežju“, širjenja Evrazijske ekonomske zveze (EEZ) in ODKB ter SCO (implicitno vključuje Ukrajino kot tampon-cono)
- zakaj?
- če Rusija izgubi sedanjo ukrajinsko tampon-cono in edino pomorsko-zračno bazo na Krimu, obenem izgubi izhod na svoje edino toplo morje, ostane zaprta v Azovskem morju
- dobi Natov Damoklesov meč nad glavo in vsi načrti EEZ in drugi ruski evrazijski načrti izgubijo smisel

trilema: Ukrajina v EU in Nato – Ukrajina v EEZ, ODKB in SCO – Ukrajina kot „most“ ali „jabolko spora“

8

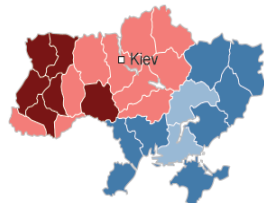
Strateški položaj Ukrajine v „bližnjem zarubežju“ (angl. Near abroad) po 1991. letu

Strateški mozaik najgosteje naseljene republike SZ – 1954. leta povečanje površine s 445.000 na 603.700 km² – danes redukcija?

Ukraine's divide

2010 election results

Tymoshenko ■ 70%+ ■ 50-69%
 Yanukovich ■ 70%+ ■ 50-69%

Russian as native language

■ Less than 20% ■ 20-50% ■ 50%+

Ukraine by ethnic identity

Note: Some totals may not add up due to rounding.
 Source: 2001 Ukraine census.

Crimea by ethnic identity

topografski sklop: terasast teren – 175 m – černožjom 55% – Karpati in Krimske gore – 25% GDP SZ – 20% industrijske proizvodnje SZ - „sovjetska žitnica“ = ¼ poljedelske proizvodnje SZ; 15 JEC – ¼ premoga SZ

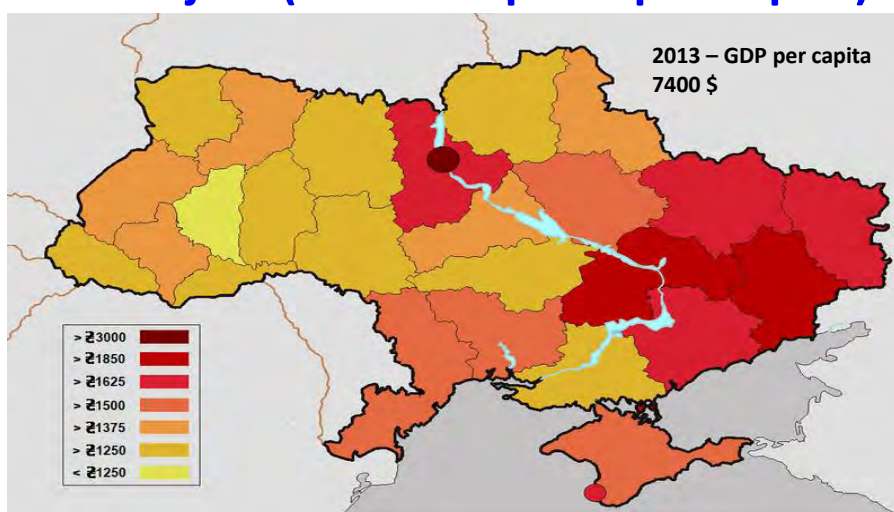
44% vojnih ladij SZ je izdelano v Ukrajini – 1938 – 9,2% Rusov, 1989 – 21,1% Rusov
 trio geopolitičnih področij: rusofili - jug in vzhod; eurofili – zahod; center – ravnotežje
 najgosteje naseljen Donjecki industrijski bazen – 200 preb/km²;
 upadanje št. prebivalcev – emigracija na Zahod

Ukrajina v obdobju globalizacije

- Black Sea Economic Cooperation
- sodelovanje z EU, ki pogojuje sodelovanje s sodnimi primeri Timošenko in Lucenko
- Janukovič 2013. leta odkloni podpis asociacijske pogodbe, nakar pride do množičnih protestov in njegovega bega v RF
- razkol med oligarhi na eurofile in rusofile
- nastop Desnega sektorja
- neurejene razmere v državi
- protislovja med regijami
- glavni izvoz Ukrajine: v RF 25,6%, glavni uvoz: iz RF 32,4%
- celoten izvoz: 71 milijard \$, celoten uvoz: 87 milijard \$
- „plinska vojna“ z Rusijo
- rastoče zadolževanje v inozemstvu
- rast nezaposlenosti, korupcije in kriminala vseh vrst
- kršenje človeških pravic in svoboščin
- padec standarda
- delovna ura 2,5 EUR (nižje kot v LRK)
- upad JM podpore za članstvo v EU: 2008 – za EU 63%, 2013 – za EU 39% ($39/63=62\%$)

11

Pregled gospodarske (ne)razvitosti Ukrajine (mesečna plača per capita)

12

Geoekonomske spremembe po 1991. letu –RF „energetski liferant Zahoda“

Ukrajina – „tranzitni energetski koridor“: 40% izvoza ruskih energentov v EU gre prek Ukrajine - rastoča odvisnost EU od ruskih energentov

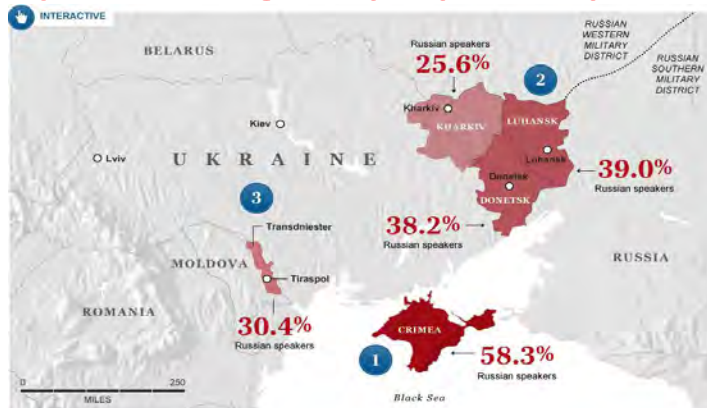
Key gas pipelines in Ukraine

Source: East European Gas Analysis, National Gas Union of Ukraine

dileme oligarhov o tem kako izrabiti vmesni položaj Ukrajine ?

Potencialna žarišča eskalacije in prostornega širjenja ukrajinske krize

krizni lok: balkanski krizni lok, Ciper, Transilvanija, Gagauzija. Transdnjester, Krim, Čečenija, kavkaški krizni lok (Gruzija, Nagorni Karabah) turški Kurdistan, Sirija – razširjeni Srednji vzhod - BME

Military Balance

Russian Southern military district 150,000 troops 2 special forces brigades 23 other brigades, each of about 6,000 troops	Russian Western military district 144,000 2 special forces brigades 22 other brigades, each of about 6,000 troops	Ukraine army 65,000
--	--	--------------------------------------

Pomen Krima – vplivi morja in kopnega

- vloga križnega položaja in sistema flotnega baziranja Krima v rusko-turških vojnah, v krimski vojni, v obeh svetovnih vojnah in v hladni vojni – operacijsko temeljišče za projiciranje sile
- Krim kot „primorsko krilo KOV“ na poti do Kavkaza
- pomen Krima med hladno vojno (pomen Črnega in Azovskega morja ter Sredozemlja)
- značilnosti polotočnega položaja (površina, oddaljenost od obal sosednjih držav, od Dardanel in Levanta ter komunikacije – dostopi, klimatske in hidrografske razmere – pomorske komunikacije)
 - Rusija kot pomorska država
 - strateška nostalgija, legende in miti o Krimu, Krim kot element pomorske tradicije
 - „Krim – sveta ruska zemlja“
 - „ključ Črnega morja“
 - po razdružitvi SZ ostaneta Rusiji za dostop do Sredozemlja samo plitvo Azovsko morje in Novorosijski zaliv ter pogodba s katero je omejenemu kontingentu ruskih sil začasno (do 2042. leta) dovoljeno baziranje v Sevastopolju
 - po osamosvojitvi baltskih držav, Ukrajine in Gruzije, Krim je edino rusko „toplo morje“, z možnostjo plovbe (brez ledolomilcev) in gradnje ladij na odprtem tekom celega leta
 - centralni položaj Krima v Črnem morju („bastion za nadzor“)

most Kerč – Tamanski polotok ? ²⁶

Centralni položaj Krima v Črnem morju („ruskem jezeru“)

zamrznjena žarišča spopadov: razmejitve EEZ med Grčijo in Turčijo in spor zaradi Cipra, Pridnjestrja, Krim, Abhazija, Nagorni Karabah, Turčija (kurdski problem)

ukleščenje Črnega morja med maloazijski in balkanski polotok, Krim in Kavkaz

- od Sevastopola do Varne 200 milj, do Bospora 300 milj, do Latakije 1000 milj
- „sekanje energetskih elips“
- vpliv sporazuma v Montreuxu (1936) na plovbo vojnih ladij skozi ožine

27

Odvisnost Krima od vzhodne Ukrajine

- od Dnjepra in Hersona vodi do Krima kanal za oskrbo z vodo in za namakanje poljedelskih površin – dolg je 400 km
- kanal namaka 1600000 ha
- iz Ukrajine vodijo plinovodi
- oskrba z elektriko iz vzhodne Ukrajine
- zračne in kopenske komunikacije (cestne, železniške) do Rusije vodijo prek vzhodne Ukrajine
- edina kopenska povezava Krima z Rusijo bi bil most (5 km) pri Kerču do Tamanskega polotoka, ki pa še ni zgrajen
- Krim kot del Rusije bi imel sedaj z Rusijo direktno zvezo samo s trajekti prek Azovskega morja
- odprto vprašanje nove razmejitve na morju EEZ
- Krim – kot potencial za stalne incidente na mejnih prehodih, pri logistiki, izkoriščanju morja

17

Geostrateški pomen obeh ruskih ozkih robnih južnih morij – stik južne in vzhodne Evrope ter Srednjega vzhoda

- Črno morje – 413500 km² (4xJadran) celoletna povezava s svetom – obale 4000 km
- L = 360 milj, Š = 120 milj
- nima otokov, globine do 2200 m
- uporaba vseh vrst ladij, podmornic, letal celo leto
- Sevastopol – Bospor 300 milj, do Sicilije 800 milj, do Latakije po morju 1000 milj
- kanal Ren- Majna – Donava
- podvodni plinovod Južni tok ?
- Azovsko morje – 37500 km²
- Rostov na Donu – 22 milj od ustja Dona
- pozimi 3-4 mesece pod ledom
- plitvine, bagerji
- bogastvo rib
- na dnu rezerve nafte, plina
- ladijska povezava s kanali s Kaspijem (Volga-Don), Baltiko in notranjostjo Rusije

vrste bojnih delovanj: pomorski promet za oskrbo KOV, , ognjena podpora KOV, desantna in protidesantna delovanja, miska in protimiska delovanja, podmorniška delovanja, letalska in helikopterska delovanja

28

Črno morje – rusko „okno v svet“

- 2005. leta je skozi Črno morje plulo 55000 ladij, od tega 6000 tankerjev (s pretežno ruskimi energenti)
- **Novorosijsk – 2011. leta letni promet 116.000.000 ton**
- **na 5. mestu med 10. najbolj prometnimi evropskimi lukami (NAPA s petimi lukami na 4. mestu s 124.000.000 tonami)**
- **Rusija in Srednji vzhod ter Afrika**

Črno morje – rusko in ukrajinsko okno v svet

Predvidevanje ali ugibanja o razvoju dogodkov (na podlagi sindroma deja vu) ?

- trije osnovni scenariji – s pripadajočimi stopnjami verjetnosti:
- a) ponovitev gruzijskega scenarija (Ukrajina ostane kompaktna, a brez Krima in z zaostrenimi odnosi z Rusijo) – **45%**
- b) razpad Ukrajine (vzhodni del se združi z Rusijo, apokaliptični razvoj dogodkov – III. SV ali samo novi modus vivendi dveh Ukrajin ?) – **10%**
- c) kot pod a), a s prevlado ekonomskega interesa - brez zaostrenih odnosov, z dobrim sodelovanjem z Rusijo in EU (model Srbija brez Kosova?) – **45%**
- Vladimir Dergačev: Geopolitična („črno-bela“) transformacija Ukrajine – Vestnik analitike No 2 – 2006):
 - „združitev z Rusijo ali nič“
 - 1) ukrajinsko-ruska federacija ali razpad Ukrajine na:
 - 2) galicijsko Ukrajino
 - 3) ukrajinsko Ukrajino
 - 4) rusko Ukrajino
 - 5) Krim
 - 6) obenem vračanje Galicije Poljski, Besarabije Romuniji in priznanje Rusije, da je bil pakt Molotov-Ribbentrop mednarodni zločin

20

Možne implikacije krize ?

- **STRATFOR – George Friedman**
– april – 2014:
- **Ruska federacija nadaljuje z vojaško krepitevijo**
- **interesi med ZDA in Rusko federacijo divergirajo**
- **obe državi spremenita dosedanje doktrine, strukturo in razporeditev sil ter poglede na „sistemsko vojno“ in „asimetrično vojno“ (GWOT)**
- **EU v krizi**
- **Qui prodest ?**
- **ZDA bi poslabšanje odnosov EU z Rusko federacijo ustrezalo, ker bi EU morala volens nolens prevzeti vlogo strateške protiuteži, ZDA bi pa lahko zato svojo pozornost preusmerile v Azijo**
- **tveganje: razkol v EU in nemško-rusko povezovanje ?**
- **memento belli : „večno čakanje ZDA“**
- **- vstop ZDA v I. SV šele 1917. leta**
- **vstop ZDA v II. SV v Evropi šele 1944. leta**

21

Viri :

- Jose Miguel Alonso Trabanco: Ukraine: A Key Geopolitical Battleground between Russia nad West – Global Research 9.1.1991
- Michel Chossudovsky: Russia extends its control over the Black Sea and strategic waterways – 18.3.2014
- Zbigniew Brzezinski: The End of American Century – The Grand Chessboard – US Strategy for Eurasia
- Александр Дугин: Геополитика и российская пятая колонна в украинской драме
- Украина в системе геополитических приоритетов Российской Федерации – www.manekin.narod.ru
- Сценарии развития событий в Украине: геополитика и российский вопрос
- <http://112.ua/analytika/scenarii-razvitiya-sobytyiy-v-ukraine-geopolitika-i-rossiyskiy-vopros-29939.html>
- ,
- Uwe Klessmann: Chess in a Minefield: The Global Implication of Ukraine Conflict – Spiegel – 20.02.2014
- Yuri Andreev: Eurasian Union and Russia's Geostrategic Stability – Strategic Culture
- George Koulouris: Is Russia a better partner for Ukraine ? Geostrategic forecasting
- Yevhen Savelyev: Ukraine as a geopolitical centre in the Eurasian Space and it's new role in the Black Sea Region
- Stanate Marius Gerald: Crimea – geostrategic base between Balkans and Caucasus
- Владимир Дергачев Геополитическая и геоэкономическая трансформация Украины.
- Дергачев В.А. Научные труды в семи книгах. Кн. 6. Электронное издание на CD

22